

Методичні рекомендації щодо особливостей підготовки учнів 11-х класів до ЗНО з біології в 2021 році

У 2020-2021 навчальному році випускники закладів загальної середньої освіти, які здобуватимуть повну загальну середню освіту, можуть вибрати біологію для проходження державної підсумкової атестації у формі зовнішнього незалежного оцінювання з біології (наказ Міністерства освіти і науки України від 09.07.2019 № 945 «Деякі питання проведення в 2021 році зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 01.08.2019 за № 850/33821, зі змінами та доповненнями, унесеними наказом Міністерства освіти і науки України від 19.02.2020 № 246 «Про внесення змін до деяких наказів Міністерства освіти і науки України щодо державної підсумкової атестації у формі зовнішнього незалежного оцінювання»).

Основні етапи підготовки та проведення зовнішнього незалежного оцінювання визначено наказом Міністерства освіти і науки України від 30.09.2020 № 1210 «Про підготовку до проведення у 2021 році зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти». Згідно цього наказу затверджено календарний план підготовки та проведення зовнішнього незалежного оцінювання, у якому визначено дату проведення ЗНО з біології – 10 червня 2021 року.

Зовнішнє незалежне оцінювання проводиться щороку з використанням технологій педагогічного тестування. Завдання сертифікаційних робіт укладаються Українським центром оцінювання якості освіти відповідно до програм зовнішнього незалежного оцінювання з певних навчальних предметів.

Загальна характеристика сертифікаційної роботи з біології зовнішнього незалежного оцінювання 2021 року затверджена наказом Українського центру оцінювання якості освіти від 16.10.2020 № 171 «Про затвердження Загальних характеристик сертифікаційних робіт зовнішнього незалежного оцінювання 2021 року». Режим доступу: <https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2020/10/Nakaz-UTSOYAO-171-vid-16.10.2020.pdf>.

Схема нарахування балів за виконання завдань сертифікаційних робіт зовнішнього незалежного оцінювання 2021 року затверджена наказом Українського центру оцінювання якості освіти від 15.10.2020 № 169 «Про затвердження Схем нарахування балів за виконання завдань сертифікаційних робіт зовнішнього незалежного оцінювання 2021 року». Режим доступу: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2020/10/Nakaz-UTSOYAO-169-vid-15.10.2020_na-sajt.pdf.

З метою попередження типових помилок під час виконання завдань з біології зовнішнього незалежного оцінювання 2021 року необхідно ретельно проаналізувати виконання завдань сертифікаційної роботи 2020 року, що міститься в офіційному звіті, про проведення в 2020 році зовнішнього

незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти (Офіційний звіт про проведення в 2020 році зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобути на основі повної загальної середньої освіти. Том 2, С. 246-277). Режим доступу: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2020/09/ZVIT-ZNO_2020-Tom_2.pdf .

З метою вироблення навичок розв'язування завдань зовнішнього незалежного оцінювання вчителям біології рекомендуємо посилити роботу з відпрацювання завдань різної форми і ступеня складності, практикувати тестування, як освітній прийом та контрольну форму перевірки знань, умінь і навичок учнів. Акцентувати увагу випускників на банк завдань з біології (2016-2020 р.р.), який розміщений на сайті Українського центру оцінювання якості освіти. Режим доступу: <http://testportal.gov.ua/testy-mynulyh-rokiv/> .

Звертаємо увагу, що важливо вчити учнів регламентувати час на виконання завдань. Для повторення матеріалу рекомендуємо використовувати посібники для інтенсивної комплексної підготовки до складання ЗНО, рекомендовані Міністерством освіти і науки України (лист Міністерства освіти і науки України від 22.07.2020 № 1/9-394 «Про переліки навчальної літератури, рекомендованої Міністерством освіти і науки України для використання у закладах освіти у 2020/2021 навчальному році»).

Зазначаємо, що зміст сертифікаційної роботи з біології визначено Програмою зовнішнього незалежного оцінювання з біології (наказ Міністерства освіти і науки України від 20.12.2018 № 1426 «Про затвердження програм зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання з біології, здобутих на основі повної загальної середньої освіти»). Програма зовнішнього незалежного оцінювання з біології містить вимоги до рівня освітньої підготовки учасників з цього навчального предмета, а також конкретизує, що повинен знати та вміти випускник закладу освіти в межах визначених тематичних розділів. Програму розміщено на офіційному сайті Українського центру оцінювання якості освіти. Режим доступу: <https://testportal.gov.ua/progbio/> .

Програму розроблено на основі чинних навчальних програм з біології для закладів загальної середньої освіти. Вона складається з 5 розділів:

I. «Вступ. Хімічний склад, структура і функціонування клітин. Реалізація спадкової інформації».

II. «Закономірності спадковості і мінливості».

III. «Біорізноманіття».

IV. «Організм людини як біологічна система».

V. «Основи екології і еволюційного вчення».

Випускник, який буде складати зовнішнє незалежне оцінювання з біології повинен знати та вміти (в межах визначених тематичних розділів програми):

- визначати перелічені програмою поняття і терміни та правильно їх застосовувати;
- добирати оптимальні методи дослідження, планувати їх та прогнозувати результати;
- аналізувати графічні зображення каріотипів, родоводів, кладограм тощо;

- складати схеми обміну речовин в організмі людини, перенесення речовин в біосфері, комплексу адаптацій організмів до середовища існування;
- оцінювати перспективи та наслідки використання різних груп організмів у біотехнологіях, зокрема генномодифікованих організмів для людини;
- орієнтуватись в сучасній тридоменній системі органічного світу (Археї, Бактерії, Еукаріоти);
- розуміти основні принципи збалансованого розвитку людства та раціонального природокористування.

Учителям біології у процесі підготовки учнів до ЗНО, необхідно акцентувати їх увагу на такі теми:

- методи досліджень в біології;
- структура та функціонування еукаріотичних клітин;
- збереження та реалізація спадкової інформації;
- закономірності спадковості та мінливості організмів;
- різноманітність рослин;
- різноманітність тварин;
- адаптація організмів до середовища існування;
- нервова система людини;
- імунна система людини;
- основи еволюційного вчення.

Окрім опрацювання нормативних документів та підручників, затверджених Міністерством освіти і науки України, для успішної підготовки учнів до зовнішнього незалежного оцінювання у 2021 році, вчителям біології *рекомендуємо*:

- провести аналіз результативності складання учнями ЗНО 2020 року та детально проаналізувати типові помилки, допущені під час виконання тестів;
- підвищувати об'єктивність оцінювання навчальних досягнень учнів, відповідно до Критеріїв оцінювання навчальних досягнень;
- проводити групові та індивідуальні консультації з біології для учнів, які складатимуть ЗНО;
- удосконалювати форми, методи, прийоми підготовки учнів до тестування;
- застосовувати на різних етапах уроку тестовий контроль та пропонувати учням виконувати завдання у тестовій формі вдома;
- ознайомити учнів із вимогами програми підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання з біології;
- використовувати тестові завдання різної форми і ступеню складності з навчальних посібників та збірників, рекомендованих Міністерством освіти і науки України, інформаційних матеріалів Українського центру оцінювання якості освіти;
- використовувати варіативну складову навчальних планів з метою підготовки учнів до державної підсумкової атестації та зовнішнього незалежного оцінювання;

- навчати учнів алгоритму виконання тестових завдань різної форми, аналізувати результати тестування, виявляти типові помилки й визначати шляхи їх усунення;
- виробляти в учнів навички самостійної роботи та самостійного оцінювання, самоперевірки, раціонального розподілу відведеного часу;
- удосконалювати форми, методи, прийоми підготовки учнів до ЗНО. Використовувати під час вивчення навчального матеріалу схеми, малюнки, ментальні карти, муляжі, мікропрепарати, гербарні зразки, віртуальні екскурсії, симуляції;
- упроваджувати інформаційно-комунікаційні технології навчання, організовувати проходження учнями онлайн-тестування;
- рекомендувати учням узяти участь у пробному ЗНО з метою покращення їх адаптації до процедури проведення ЗНО;
- проводити інформаційно-просвітницьку роботу серед учнів та батьків щодо порядку та особливостей проведення зовнішнього незалежного оцінювання, наголошувати на його перевагах і перспективах.

Для самоосвітньої діяльності учнів, рекомендуємо до використання Інтернет-ресурси:

- Український центр оцінювання якості освіти – тести минулих років ЗНО з біології (2016-2020 рр.). Режим доступу: <https://testportal.gov.ua/testy-mynulyh-rokiv/> ;
- Всеукраїнський портал з підготовки до ЗНО з біології – ЗНО клуб. Режим доступу: <https://znoclub.com/biologiya.html> ;
- освітній портал «Академія» – підготовка до ЗНО з біології. Режим доступу: <http://zno.academia.in.ua/course/view.php?id=10> ;
- сайт «ЗНО-онлайн» – тести ЗНО онлайн з біології. Режим доступу: <https://zno.osvita.ua/biology/> ;
- освітня платформа «Be smart» – ЗНО Біологія. Курс підготовки. Режим доступу: https://course.besmart.study/course/zno_navchalno-metodichnij_onlajn-kompleks_z_biologii_dlya_uchniv_osnovnoi_ta_starshoi_shkoli-31/ .

Запорукою успішного проходження ЗНО є завчасна підготовка до нього. У сучасній практиці тестові технології контролю навчальних досягнень посідають належне місце, бо забезпечують найбільш об'єктивне і всебічне оцінювання досягнень учнів із навчального предмета.

Методист з біології, екології, природознавства та основ здоров'я навчально-методичного відділу координації освітньої діяльності та професійного розвитку КЗ СОШПО

М.В. Кісільова

Підпис наявний в оригіналі